

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ

Филолошко-уметнички факултет Крагујевац
СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
Зборник радова са XIV међународног научног скупа
одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
(25–27. X 2019)

Књига I

- Мр Зоран Комадина, редовни професор (декан), Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Милош Ковачевић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Драган Бошковић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Бранка Радовић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Јелена Атанасијевић, ванредни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Анђелка Пејовић, редовни професор, Филолошки факултет, Београд
Др Владимир Поломац, ванредни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Никола Бубања, ванредни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Часлав Николић, ванредни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Мирјана Мишковић Луковић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Катарина Мелић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Персида Лазаревић ди Ђакомо, редовни професор, Универзитет „Г. д Анунцио”, Пескара, Италија
Др Ала Татаренко, ванредни професор
Филолошки факултет Универзитета „Иван Франко”, Лавов, Украјина, Др Зринка Блажевић,
редовни професор
Филозофски факултет, Загреб, Хрватска
Др Миланка Бабић, редовни професор, Филозофски факултет, Универзитет Источно Сарајево,
Босна и Херцеговина
Др Михај Радан, редовни професор, Факултет за историју, филологију и теологију, Темишвар, Румунија
Др Димка Савова, редовни професор, Факултет за словенску филологију, Софија, Бугарска
Др Јелица Стојановић, редовни професор, Филозофски факултет, Никшић, Црна Гора

Уређивачки одбор

Уредник

Проф др. Милош Ковачевић (одговорни уредник)
Проф. др Јелена Петковић

Рецензенти

- Др Милош Ковачевић, редовни професор
Др Јелена Јовановић Симић, редовни професор
Др Сања Ђуровић, редовни професор
Др Јулијана Вучо, редовни професор
Др Веран Станојевић, редовни професор
Др Владимир Поломац, ванредни професор
Др Милка Николић, ванредни професор
Др Дејан Каравесовић, доцент
Др Бранка Миленковић, доцент
Др Јелена Даниловић Јеремић, доцент
Др Даница Јеротијевић Тишма, доцент
Др Ивана Палибрк, доцент
Др Бојана Вељовић, доцент
Др Тања Танасковић, доцент
Др Тамара Лутовац Казновац, доцент

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
Зборник радова са XIV међународног научног скупа
одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
(25–27. X 2019)

Књига I

ЕКСПРЕСИВНОСТ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Уредници

Проф др. Милош Ковачевић (одговорни уредник)

Проф. др Јелена Петковић

САДРЖАЈ

О ТРОКЊИЖЈУ СА XIV МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ СКУПА
СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТИ / 5

О ЛИНГВИСТИЧКОЈ СВЕСЦИ XIV МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ СКУПА
СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТИ / 9

Миланка Ј. Бабић
ЕКСПРЕСИВНОСТ И ЕКСКЛАМАТИВНОСТ / 15

Милош М. Ковачевић
КОНСТРУКЦИЈЕ СА ЕКСПЛЕТИВНО–ЕКСПРЕСИВНОМ
ЛЕКСЕМОМ ГА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 27

Јелена Јовановић Симић
НЕКА ЗАПАЖАЊА О ЕКСПРЕСИВНОСТИ И МОДАЛНОСТИ / 39

Ивана Р. Јовановић
НЕКА ЗАПАЖАЊА О ЕКСПРЕСИВНОСТИ
ДЕИНТЕРЈЕКЦИЈСКЕ ТВОРБЕ / 49

Сања М. Куљанин
ЕКСПРЕСИВНОСТ ЈЕЗИЧКИХ ЈЕДИНИЦА У
РЕВОЛУЦИОНАРНОМ ДИСКУРСУ / 59

Јелена Љ. Сјасић, Сања Ж. Ђуровић
МОРФОЛОШКИ И ТВОРБЕНИ АСПЕКТ ДЕЧИЈИХ НЕОЛОГИЗАМА / 71

Нина С. Милановић
СТИЛСКЕ ДОМИНАНТЕ У РОМАНУ *ВЕЛИКИ ЈУРИШ*
СЛОБОДАНА ВЛАДУШИЋА / 87

Тамара Н. Лушовац Казновац, Тања Ј. Танасковић
ТИПОВИ ТУЂЕГ ГОВОРА У РОМАНУ
БЕРНАРДИЈЕВА СОБА СЛОБОДАНА ТИШМЕ / 97

Веселина В. Ђуркин
ЕКСПРЕСИВНЕ ВРИЈЕДНОСТИ ДЕМИНУТИВА
У ДЈЕЛУ ИСИДОРЕ СЕКУЛИЋА / 107

Соња М. Миловановић
ЕКСПРЕСИВНОСТ ПЕСНИЧКОГ ТЕКСТА
БРАНИСЛАВА ПЕТРОВИЋА / 121

Александра Д. Ракић
ЕКСПРЕСВИНИ СУПСТАНТИВИ У РОМАНУ *ВРЕМЕ*
КОКОШКИ ДОБРИЛА НЕНАДИЋА / 135

Биљана Б. Мишић
ЕКСПРЕСИВНА И НЕЕКСПРЕСИВНА УПОТРЕБА ГЛАГОЛА КРЕТАЊА / 149

Нађашиа А. Сјасић
ЕКСПРЕСИВНОСТ ПОРЕДБЕНИХ ЈЕДИНИЦА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 157

Јулијана С. Деспошевић
ЕКСПРЕСИВНОСТ БЕСПРЕДИКАТСКИХ
ПИТАЊА У ДРАМСКОМ ТЕКСТУ / 171

Катићарина Б. Субановић
РЕЧЕНИЧНА ЕКСПРЕСИВНОСТ СА СТАНОВИШТА
СИНТАКСЕ У САТИРАМА УКИДАЊЕ СТРАСТИ, ОЗБИЉНЕ,
НАУЧНЕ СТВАРИ И ВОЂА РАДОЈА ДОМАНОВИЋА / 179

Вјара Ал. НАЈДЕНОВА
РОЛЯТА НА ТИРЕТО В БЪЛГАРСКИЯ И СРЪБСКИЯ
ЕЗИК – ПРИЛИКИ И РАЗЛИКИ / 193

Бранка Л. Миленковић, Тања З. Русимовић
ЕКСПРЕСИВНОСТ У УСМЕНОЈ РЕАЛИЗАЦИЈИ
АКАДЕМСКОГ ДИСКУРСА: МАРКЕРИ НАГЛАШАВАЊА
И МАРКЕРИ СТАВА ЕМИТЕНТА / 205

Дејан Каравесовић
ЕКСПРЕСИВНЕ ЈЕЗИЧКЕ СТРУКТУРЕ У ПРЕНОШЕЊУ
ТУЂЕГ ГОВОРА У ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ / 225

Тиана М. Тошић Лојаница
ЕКСПРЕСИВНИ И ПРЕВОДНИ ПОТЕНЦИЈАЛ
ВИЗУЕЛНОГ ДИЈАЛЕКТА / 239

Ивана Б. Палибрк
ЕКСПРЕСИВНОСТ ГРАФОСТИЛЕМА У РОМАНУ *THE
RAW SHARK TEXTS* СТИВЕНА ХОЛА / 253

Јелена М. Јосијевић
(НЕ)ЕКСПРЕСИВНЕ СУПЕРЛАТИВНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ СА
ЛЕКСЕМОМ „ТОР” У САВРЕМЕНОМ ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ / 267

Валентина В. Будинчић
ЕКСПРЕСИВНА ФУНКЦИЈА АНГЛИЦИЗАМА У
СФЕРИ МАРКЕТИНГА У СПОРТУ / 279

Горица Р. Томић, Јелена Р. Даниловић Јеремић
ЕКСПРЕСИВНОСТ У НАЗИВИМА ХРАНЕ И ПИЋА:
АНАЛИЗА СЛИВЕНИЦА / 289

Даница М. Јерошијевић Тишма
ФОНЕТСКИ ПАРАМЕТРИИЗРАЖАВАЊА ЕМОЦИЈА НА
СРПСКОМ (J1) И ЕНГЛЕСКОМ (J2) ЈЕЗИКУ / 303

Милица С. Баџић
НОВОГОВОР БРЕГЗИТА И ТРАМПОМАНИЈЕ У СВЕТУ ПОСТИСТИНЕ:
МОРФОФОНОЛОШКА АДАПТАЦИЈА ЕКСПРЕСИВНИХ ИНСТАНТ
НЕОЛОГИЗАМА У СРПСКОМ НОВИНАРСКОМ ДИСКУРСУ / 319

Даница Б. Недељковић, Мијовић И. Софија
ЕКСПРЕСИВНИ ИМЕНИЧКИ ДЕРИВАТИ СА СУФИКСОМ
-LING У НЕМАЧКОМ ЈЕЗИКУ И ЊЕГОВИ ПРЕВОДНИ
ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 333

Анета Г. Тривић, Анђелка Д. Пејовић
ИНТЕНЗИФИКАЦИЈА ЕКСПРЕСИВНОСТИ У ФРАЗЕОЛОГИЈИ
СРПСКОГ И ШПАНСКОГ ЈЕЗИКА / 351

Веран Ј. Станојевић
ДЕТЕРМИНАТИВНЕ УПОТРЕБЕ ОБЛИКА *ЈЕДАН* У
ПРЕВОЂЕЊУ СА ФРАНЦУСКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК / 365

Вера Ж. Јовановић
ПРЕВОДНА ПАРАДИГМА КРЊЕГ ПЕРФЕКТА
У ФРАНЦУСКОМ ЈЕЗИКУ / 377

Тијана Н. Кукић
ЕКСПРЕСИВНОСТ ИТАЛИЈАНСКОГ ЧЛАНА И
ЊЕГОВИ СРПСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ / 387

Милена Б. Јововић, Александра Б. Шуваковић
О КОЛОКВИЈАЛИЗМИМА У ПРЕВОДУ РОМАНА *ДОЛАЗИМ
ПО ТЕБЕ И ВОДИМ ТЕ СА СОБОМ И КАКО БОГ ЗАПОВЕДА*
НИКОЛОА АМАНИТИЈА НА СРПСКИ ЈЕЗИК / 397

Милица С. Баџић¹
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Катедра за англистику

НОВОГОВОР БРЕГЗИТА И ТРАМПОМАНИЈЕ У СВЕТУ ПОСТИСТИНЕ: МОРФОФОНОЛОШКА АДАПТАЦИЈА ЕКСПРЕСИВНИХ ИНСТАНТ НЕОЛОГИЗАМА У СРПСКОМ НОВИНАРСКОМ ДИСКУРСУ

У раду се бавимо анализом структурних и семантичких одлика неологизама који су мотивисани изласком Велике Британије из ЕУ и председничким изборима у САД (нпр. *Бреџит*, *Трампоманија*). Основни циљ истраживања јесте да утврдимо моделе морфофонолошке адаптације ових јединица у процесу убрзаног лексичког позајмљивања из енглеског језика у публицистичком функционалном стилу на српском језику. На основу квалитативне анализе закључујемо да се адаптација лексике настале у датом социolingвистичком контексту најчешће врши компромисном трансфонемизацијом и трансморфемизацијом. Резултати истраживања додатно пружају увид у процес хибридизације српског лексикона, првенствено на номинативном нивоу, њене последице по стабилизацију лексичке и ортографске норме, као и продуктивност комбинованих творбених модела у формирању новијих кованица. Ове инстант неологизме карактерише нестандартност, економичност и стилскоекспресивна маркираност, због чега су креативно средство исказивања субјективне оцјене у језику новинарства. Иако није извесно да ће наћи потпору у стандардној језичкој пракси, њихов идеолошки потенцијал лежи управо у конструисању посебног новог говора у савременом новинарском дискурсу постистине.

Кључне речи: неологизам, морфофонолошка адаптација, лексичко позајмљивање, хибридизација лексикона, експресивност, новинарски дискурс

1. Уводна разматрања

Друштвена збивања се неминовно одражавају на језички динамизам. Како је лексички ниво средиште језичке надградње (Ристић 2009: 39), потреба за именовањем нових реалија за последицу има лексикогенезу, односно творење *неологизама* (Милер 2014: 83). Како Ристић (2009: 27) истиче, богаћење ономасиолошког инвентара једнога језика неологизмима најчешће укључује морфосемантичке механизме стварања потпуно нових лексема, позајмљивања лексике и творбених форманата из других језика, активирања постојећих творбених модела, као и промене (под)значења постојећих лексема. Дистинктивно обележје оваквих јединица јесте непотпуна устаљеност у језику, због чега нису лематизоване у референтним речницима и говорници су свесни њихове необичности или новине. Осим што имају номинативну функцију у концептуализацији стварности и попуњавању језичких празнина, неологизми су и стилскоекспресивно средство кроз које се истовремено манифестују језичка креативност и идеолошки став говорника према датом друштвеном феномену. То их чини ефикасним оруђем у постизању одређених комуникативних циљева, а првенствено релативизовању садржаја, позитивној и негативној евалуацији, као и поларизацији колективног

1 milica.bacic@filum.kg.ac.rs

и личног идентитета. Зато се у обзир мора узети социолингвистички контекст у којем су створени.

Поједине језичке новотворине настају *ad hoc* као део околиналне лексике, у складу са актуелношћу теме, док друге постају општеприхваћене, развијају деривациона гнезда, денотативна/конотативна значења и коначно постају пуноправне лексеме. Према Мршевић Радовић (2005: 263), њихово место у лексикону одређује се на основу употребне вредности (тј. функционалности и функционалне оправданости), усклађености са језичким системом (адаптираности) и заступљености у општем савременом језику. Међутим, сматрамо да је питање опстанка или пак ефемерности таквих речи од секундарног значаја у иницијалној фази анализе, будући да се испитивањем њихових морфофонолошких и семантичких одлика стиче увид у процес лексикогенезе и продуктивност творбених механизма када се један језик нађе пред новим појмовним садржајима.

У скороје време, излазак Велике Британије из Европске уније (тзв. *Бреџит*) и председнички избори у Сједињеним Америчким Државама 2016. године створили су погодан оквир за нове појмове и самим тим убрзано богаћење лексичког фонда енглеског језика креативним и неретко хибридни неологизмима и околинализмима. Бавећи се настанком сливеница у вези са датим друштвенополитичким приликама (нпр. *Brexit* ← *Br(itish)/Br(itain)* + *exit*, *Trumpocalypse* ← *Trump* + (*ap*)*ocalypse*), у претходном истраживању уочили смо примере попут *бреџитовац* и *шрампокраија* у српским новинским прилозима (Томић, Бајић 2018). То је наметнуло питање утицаја готово вештачког генерисања речи у енглеском на инвентар и творбене моделе српског у контакту структурно различитих језика, те уједно и мотивацију за овај рад.

2. Убрзано лексичко позајмљивање у публицистичком функционалном стилу

Вишедеценијским процесом посуђивања из енглеског језика формиран је у српском језику слој англицизама који се разликују према обличкој реализацији, начину стварања, степену одомаћености и оправданости позајмљивања (Штрбац, Штасни 2014: 101). Проблем англицизама предмет је бројних студија како у англистичкој тако и србистичкој литератури, а разлог томе свакако су особеност и разубеност ових јединица на свим нивоима језичког система (в. Филиповић 1986; Прћић 2005; Кавгић 2013; Штрбац, Штасни 2014; Драгићевић 2016).² Стога се као веома битно поставља питање њихове фонолошке, морфолошко-деривационе и семантичке адаптације, односно уклапања у парадигму и лексичку норму српског као синтетичког наспрам енглеског као аналитичког језика.

Према Филиповићу (1986: 56–57), приликом посуђивања страна лексика пролази од момента трансфера кроз примарну адаптацију, у којој се осећају утицаји оба језика, и од момента потпуне интеграције кроз секундарну адаптацију, коју карактеришу ретке накнадне промене. Прилагођавање интралингвистичким законитостима језика примаоца реализује се као супституција или импоратација на фонолошком нивоу (трансфонемизација), морфолошком нивоу

2 Иако се најчешће цитира Прћићево (2005: 59) одређење англицизама као: (1) речи и везаних морфема из енглеског које се употребљавају у српском са различитим степеном интегрисаности и (2) речи, синтагми и реченица чија употреба одражава и/или следи норму енглеског, на основу наведене литературе закључујемо да не постоји општеприхваћена дефиниција овог термина.

(трансморфемизација) и семантичком нивоу (Ibid.: 68, 116, 153). На сваком од нивоа разликују се три типа адаптације:

(1) потпуна трансфонемизација (фонема реплика по артикулацији у потпуности одговара фонему моделу), компромисна трансфонемизација (фонема реплика делимично одговара фонему моделу) и слободна трансфонемизација (замена је слободна, без ограничења у погледу артикулационе еквивалентности) (Ibid.: 72–76);

(2) нулта трансморфемизација (позајмљеница нема везану морфему, па нема потребе за адаптацијом), компромисна трансморфемизација (позајмљеница задржава везану морфему која је фонолошки адаптирана, али није у складу са системом језика примаоца) и потпуна трансморфемизација (везана морфема модела је замењена домаћом или одомаћеном морфемом исте функције и значења) (Ibid.: 119–126) и

(3) нулта семантичка екстензија (нема промене у значењу), сужење значења (део значења лексеме модела преноси се у језик прималац) и проширење значења (опсег значења лексеме модела се повећава након одомаћења) (Ibid.: 161–181).

Међутим, у условима убрзаног посуђивања које се у новије време запажа у контакту двају језика не може се још увек говорити о секундарној адаптацији јер јединице нису достигле тај ниво лексикализације. Пошто се позајмљивање најчешће врши зарад попуњавања језичких празнина, не уочавају се ни варијације у њиховој семантичкој структури. Зато су основне промене на фонолошком и морфолошком нивоу и управо се у обличкој реализацији новонасталих јединица виде иновације у међујезичком контакту. Последица таквог процеса језичког динамизма јесте појачана хибридизација и непрекидни утицај на лексикон и стабилизацију лексичке и ортографске норме, нарочито у домену појединих функционалних стилова. Творбени и стилогени потенцијал ових јединица страног порекла чини их посебно погодним за употребу у новинарском и политичком дискурсу, полемичким жанровима и уопште језику медија (Ристић 2009: 31, 39).

Према Тошовићу (2002: 301), екстралингвистичка заснованост публицистичког стила условљава његову интралингвистичку структурираност. Зато што обавља информативну и перлокутивну функцију, језик новинарства је тенденциозан у избору, начину пласирања и карактеру новинске информације, те увек има идеолошку потку. Лексичкостилска слојевитост, која се манифестује и кроз сликовита експресивна средства попут неологизама, служи за скретање пажње, али је и одраз ауторске обојености (Ibid.: 121, 304–305). Како Младенов (1980: 31) истиче, један од битних фактора у пласирању информације јесте профил новинара и његов специфични стил у погледу избора и склопа речи у реченици и уопште предметности о којој пише. Поред тога, како је основни захтев у публицистици актуелност, брзина којом се припремају новински прилози и спонтаност у извештавању утичу на њихову структурираност. Новинар је приморан да се послужи новим речима зато што мора да реагује у складу са датим друштвенополитичким моментом. Овакво прилагођавање језичког израза може имати како негативне тако и позитивне последице. Са једне стране, може довести до претеране употребе лексике страног порекла и отежаног разумевања поруке од стране читалаца, а са друге до проширивања и осавремењивања лексичког фонда језика (Ibid.: 58, 100–101). Зато се у испитивању позајмљеница у новинарском дискурсу у обзир морају узети различити социоллингвистички чиниоци.

3. Предмет, циљеви и методологија истраживања

У складу са изложеним, у овом раду ћемо се бавити анализом инстант неологизма који су мотивисани изласком Велике Британије из ЕУ и председничким изборима у САД. Основни циљеви спроведеног истраживања били су:

- (1) да утврдимо моделе морфофонолошке адаптације ових стилскоекспресивних јединица;
- (2) да испитамо њихове структурно-семантичке одлике у процесу убрзаног посуђивања у публицистичком стилу и
- (3) да изведемо прелиминарне закључке о последицама хибридизације по творбени систем и лексички фонд српског језика.

Предмет квалитативне анализе представља 51 неологизам који је ексцерпиран из дневних листова *Блиц*, *Вечерње новости* и *Полишика*. Изабрани су новински прилози написани од 2015. до 2017. године јер су у овом временском периоду поменуте теме биле актуелне, а лексеме су пронађене исцрпним читањем појединачних прилога.³ У прикупљању истраживачке грађе водили смо рачуна да то не буду текстови истих аутора, како бисмо искључили могућност да је употреба неологизма одлика индивидуалног стила. Такође смо проверили да којим случајем нису већ лематизовани у референтним српским и енглеско-српским речницима. Јединице се разликују по учесталости, па су поједине попут *бреџити* и *шрамџизам* забележене више пута, а *франкеншрамџи* и *шрамџеџа* једном. Међутим, будући да се у анализи усредсређујемо на механизме адаптације лексике у функционалном стилу који репрезентативно показује утицај енглеског на српски језик у целини, критеријум учесталости ћемо поставити као секундарни.

За оквирни појам *неологизам* у значењу 'нова реч' определили смо се да бисмо пренебрегнули нејасноће које постоје у терминолошком апарату о речима страног порекла (в. Оташевић 1994; Мршевић Радовић 2005), а придев *инстант* се односи на брзину и спонтаност у њиховом стварању. Пошто разлике између термина као што су *оказионализам*, *неологизам*, *џуџица*, *позајмљеница*, *интернационализам*, *варваризам*, па и *англицизам* и других нису у потпуности дефинисане јер није једноставно утврдити степен интеграције елемента (Ђорић 2008: 118), нарочито у процесу убрзаног посуђивања, у овом раду ћемо за дате лексеме користити термин *инстант неологизам*.

4. Резултати анализе и дискусија

Прву и најбројнију подгрупу забележених јединица чине 'егзит неологизми' који именују чин изласка државе/територијалне области из одређене заједнице или одустајање од преговора за чланство. У њих спадају *бреџити*, *фреџити*, *оџити*, *деџити*, *швеџити*, *иџалеџити*, *чеџити*, *неџити*, *слеџити*, варијанте *полеџити* и *полџити*, *џреџити* (тј. потенцијални излазак Велике Британије, Француске, Аустрије, Немачке, Шведске, Италије, Чешке, Холандије, Словачке, Пољске и Грчке из ЕУ), као и *калеџити* (проглашење самосталности Калифорније од САД) и

3 О овим темама се и даље редовно пише у српској штампи, нарочито после скорашње победе Ђоријеваца на парламентарним изборима у Британији и предстојећих председничких избора у САД 2020. године, али због ручне обраде података било је неопходно ограничити истраживање на дати временски период. Свакако би у будућим анализама нове лексике страног порекла било добро обухватити и тренутна дешавања.

шурџити (могућност референдума о прекидању преговора Турске за чланство у ЕУ). Илуструјемо примером (1)⁴:

- (1) а. Однос британске премијерке према институцијама и онима који имају нешто да јој замере или додају када је реч о *брегзиту* можда се најбоље огледа у наступу министра у њеној влади задуженог за преговоре о исту-пању из ЕУ. (П, 13. 2. 2017.)
- б. И док *„дегзит“* мало ко помиње, немачки медији истичу пре свега страховања од таласа референдума у ЕУ, при чему минхенски дневни лист *„Зидојче цајтунг“* указује да би Холандија и Чешка могле да буду следеће [...]. (П, 29. 6. 2016.)
- в. Ово истраживање, спроведено у априлу, показало је да је тренутно 44 одсто Швеђана за останак у ЕУ, али исто тако да је 32 одсто спремно за *Швегзит* у блиској будућности. (Б, 12. 6. 2016.)
- г. И међу евроскептичним Чесима преовлађује прагматичан приступ – да треба да остану у ЕУ, чак у њеном главном језгру где се доносе одлуке, а *„Чегзит“* траже само маргиналне странке. (ВН, 30. 6. 2016.)
- д. Евентуални *Полегзит* или демонтирање ЕУ одбијају масовно Пољаци, пошто се у најновијој анкети коју објављује данас Зечпосполита чак 78 одсто изјаснило за останак Пољске у ЕУ док би одлазак подржало 12 одсто [...]. (Б, 13. 3. 2017.)
- ђ. Решавање судбине односа на релацији Брисел-Анкара у турским медијима већ су назвали *„тургзит“*, алудирајући на британски референдум о изласку из ЕУ. (Б, 18. 11. 2016.)

Ове јединице еквиваленти су енглеских сливеница *Brexit, Frexit, Oexit, Dexit, Svezit, Italexit, Chexit, Nexit, Slexit, Polexit/Polxit, Grexit, Calexit* и *Turxit*, насталих сажимањем првог дела властите именице и лексеме *exit*, која функционише као конститутивни фрагмент сложеног неологизма (Матјело 2013: 111–115; Томић, Баџић 2018: 83–85). Све реплике су адаптиране потпуном трансфонемизацијом, осим *швеџити*, где је модел компромисно трансфонемизован због уобичајеног изговора назива државе. Пошто су задржале фоношки адаптирану морфему *-(e) џити* која није у складу са деривационим системом српског језика, на делу је компромисна трансморфемизација изворних јединица. На семантичком плану нема промена у њиховој денотацији будући да је нови облик преузет заједно са њему придруженом новом садржином. На основу примера (1) уочавамо да *’егзит* неологизми’ у новинарском дискурсу имају превасходно негативно значење и њиховом употребом аутор перпетуира већ конструисане идеолошке ставове о датим друштвенополитичким дешавањима.

С обзиром на то да су у питању формално-садржинске иновације, илустроване реченице такође показују да је у новинском прилогу неопходно дати контекст употребе, па и неретко експлицитно навести на шта се лексема односи како би читалац дошао до одговарајуће интерпретације. Њихов статус потврђује и адаптација на ортографском плану. Варијације у писању почетног малог или великог слова, са или без знакова навода, говоре у прилог чињеници да су то

4 Не наводимо примере за све неологизме због техничких ограничења, али се основном претрагом интернет страница новинских листова могу пронаћи прилози у којима су употребљени. Иако су текстови *Блица* писани латиницом, зарад униформности у овом раду примере пишемо ћирилицом. Користимо скраћенице Б (*Блиц*), ВН (*Вечерње новости*) и П (*Политика*). Циљне лексеме су подвучене ради истицања.

неустаљене инстант творенице за које није сигурно како их треба прилагодити правописној норми. Неуједначена пракса уочава се чак у писању исте лексеме у једном новинском листу, као у примеру (2):

- (2) а. Марин ле Пен прети „фрегзитом”. (П, 17. 9. 2016.)
б. О фрегзиту се у Француској већ увелико говори. (П, 5. 12. 2016.)
в. Агенција наводи неколико разлога због чега су ови избори значајни, као што су ризик од Фрегзита, успон популизма, као и Асадова Сирија и Путинова Русија. (П, 6. 5. 2017.)

Изузетак је свакако *брегзит* која се, пошто је мотивна реч за друге ’егзит неологизме’ и фреквентнија је због актуелности теме, најчешће не одваја од остатка текста.⁵ Да је ова лексема донекле устаљенија потврђују реченице у примеру (3), у којима је употребљена у множини, у фразама директно преведеним са енглеског језика, у функцији детерминатора или је комбинована са везаним морфемама:

- (3) а. Данашњи референдум о уставним реформама у Италији и поновљени други круг председничких избора у Аустрији, [...], сагледавају се као потенцијални велики земљотреси и могући нови брегзити који могу да утичу на распад ЕУ, [...]. (П, 6. 12. 2016.)
б. БИТЕ ТВРДИ БРЕГЗИТ Меј: Велика Британија мора да напусти јединствено европско тржиште (Б, 17. 1. 2017.)
в. Акције на Токијској берзи су се, међутим, данас опоравиле за више од два процента, после „Брегзит цунамија” који је захватио финансијска тржишта у петак. (П, 27. 6. 2016.)
г. Пре него што се срела са својим министрима, премијерка је поновила да не треба губити време на идеју о некаквом полубрегзиту. (П, 1. 9. 2016.)

Као њен синоним забележили смо сливеницу *бризлаз* у (4), којом је изворни неологизам преведен по истом творбеном обрасцу (*бризлаз* ← *бр(ит)ански*)/*Бр(ит)анија*) + *излаз*):

- (4) Има аутора који мисле да би са лабуристима на власти могућност за излазак Велике Британије из ЕУ (такозвани Брегзит или Бризлаз) била умањена у првих пет година, али би се ризик од Бризлаза повећао у следећој деценији. (П, 7. 5. 2015.)

Како Бугарски (2013: 18, 22) наводи, за разлику од енглеског језика где је сливање устаљен и веома продуктиван творбени процес, што се огледа и у убрзаној лексикогенези у новије време, у српском језику спајање делова двеју или више јединица постаје учесталије тек у последњих неколико деценија. Зато се у довитљивој игри речима у сливеници *бризлаз* да уочити утицај језика даваоца на творбеном плану. Са друге стране, чињеница да је наспрам *брегзит* она забележена свега неколико пута показује да се у тежњи да новински садржај приближе читалачкој публици аутори чешће опредељују за елемент страног порекла, тиме доприносећи каткад неконтролисаној посуђивању, али посредно и интернационализацији српске лексике. Разлози за то вероватно су прагматични будући

5 Тачније, изворна сливеница *Brexit* највероватније је настала по моделу сливенице *Grexit*, али како је *Brexit* за кратко време изазвала стварање бројних неологизама, узимамо је за мотивну реч. Доступно на: <<https://www.macmillandictionary.com/buzzword/entries/brexit.html>>. 4. 5. 2019.

да је посредством страних и домаћих медија већина читалаца већ упозната и боље ће разумети позајмљеницу *бреџзит*, али неретко и идеолошки с обзиром да она носи одређено конотативно значење.⁶

Наредну подгрупу чине сливенице које су директни еквиваленти енглеских како у погледу структурног обрасца тако и делова лексема које се сажимају. То су *шрампишрес* (← *шрампи* + (земљ)ошрес), настао на основу *Trumpquake*, затим *шрампиномија* (← *шрампи* + (ек)номија) од *Trumpnomu*, *шрампиокалијса* (← *шрампи* + (аи)окалијса) од *Trumpocalypse*, и *франкеншрампи* (← *франкен*(шпјајн) + *шрампи*), по моделу изворног *Frankentrump*. Илуструјемо примером (5):

- (5) а. „Брегзит” и „трампотрес” – исходи британског референдума и америчких председничких избора – били су највећи шокови и догађаји с најдалекосежним последицама који су, управо због своје неочекиваности, објашњиви само у ретроспективи. (П, 20. 12. 2016.)
 б. „Трампономија” утиче и на Србију (П, 8. 2. 2017.)
 в. Лете етикете и одјекује кукњава. Либерали све више личе на, [...], совјете. Сад ће коначно схватити муке комуниста кад је одумирала идеологија социјализма. „Трампокалипса” је, између осталог, и то. (П, 15. 2. 2017.)
 г. То што на овим изборима немају шансе људи који нису ни налик Франкентрампу доказује колико је њихово васпитање било успешно. (П, 12. 3. 2016.)

Осим што формално наликују једна другој јер се састоје из властите именице и фрагмента друге лексеме, ове сливенице семантички су повезане зато што означавају негативне последице избора Трампа за председника САД и његових економских и политичких поступака. Њихов творбени облик знатно олакшава разумевање семантичког садржаја који му је придружен. Уз то, конотативна маркираност негативне оцене чини их нарочито погодним за употребу у новинским насловима, као у 5 (б), где првенствено имају прагматичку функцију побуђивања интереса читалаца. Зато је употреба таквих неологизама вид језичкостилске обраде којом се ствара добар наслов (Младенов 1980: 36). На основу ових јединица можемо закључити да је сливање творбени механизам сличног карактера у двама структурно различитим језицима. Будући да се активира у специфичним социолингвистичким контекстима и испољава изненађујући ниво формалне правилности, било је једноставно директно превести изворне лексеме у новинским текстовима.

Именица *шрампи* показала се као нарочито продуктиван конституент не само у сливеницама. Њоме су мотивисана и следећа два неологизма, *шрампиленд* и *шрампиландија*, који су као синоними употребљени у примеру (б) у значењу ’замишљена тоталитарна (анти)утопија којом Д. Трамп влада’:

- (б) а. – ФБИ је Трампленд – рекао је један од сарадника Бироа. Раније је бивши помоћник директора ФБИ Џејмс Калстром изјавио да супружнике Била и Хилари Клинтон сматра злочинцима, а њихову Фондацију септичком јамом, [...]. (Б, 5. 11. 2016.)
 б. Сценарио 1: „Трампландија”
 – Трампова популарност расте у првим недељама владавине, док охрабрени Конгрес под контролом републиканаца изгласава фискални стимулус.

6 Моремо напоменути да *бризлас* ипак представља занимљив покушај, пре свега у вези са питањем лексичког нормирања, ако не по звучности еквивалента да се превођењем понуди адекватно решење за веома фреквентан неологизам *Brexit* (в. Драгићевић 2016).

- Али, нови талас протеста се појављује након инаугурације, када потпише прве извршне наредбе којим поништава Обамину оставштину. [...]
- Ови догађаји стварају дубоку поделу унутар Трампове владајуће коалиције. (Б, 13. 12. 2016.)

Настали су посуђивањем лексема *Trumpland* и *Tramplandia* које су творене по устаљеном обрасцу у енглеском језику, где *-land* функционише као везана морфема, а њен дериват истог значења и функције добија се додавањем латинског суфикса *-ia* (нпр. у *Disneyland*, *Candyland*, *Wonderland*, *Gringolandia*). Док поједине кованице са овим елементима карактерише позитивна конотација, друге имају веома пејоративно значење, па отуда ови 'трамп неологизми'. У српским репликама извршене су компромисна трансфонемизација и трансморфемизација тако што је изворна фонема *ash* /æ/ замењена онима које јој по артикулацији делимично одговарају, /e/ и /a/, те се јавља разлика у ортографском облику (*-ленг/-ландија*). Додатни фактори у адаптацији позајмљеница могу бити и изворни облик (*Trumplandia* → *Трампландија*) и традиционална транскрипција сличних јединица у српском (*Трамиленд* на основу *Дизниленд*).

Међутим, анализа корпуса показује да је највећи број нових речи о двома темама настао суфиксацијом и префиксацијом, а нешто мање композицијом са афиксоидима, што је у складу са творбеним тенденцијама српског језика (в. Клајн 2002, 2003). Тако су најпре забележене *шрампокрайија* и *шрампоманија* у примеру (7):

- (7) а. Меланија, Иванка, Ерик и ДВА ДОНАЛДА: Добро дошли у ТРАМ-ПОКРАТИЈУ (Б, 19. 11. 2016.)
б. ТРАМПОМАНИЈА ТРЕСЕ РУСИЈУ Како је Москва СЛАВИЛА у америчкој изборној ноћи (Б, 16. 11. 2016.)

Према Клајну (2002: 140–148), дистинктивне одлике афиксоида јесу да су најчешће страног (грчког или латинског) порекла, да као и афикси образују серије лексема, али и да су упоредиви са невезаним основама јер носе значење целих лексема. То потврђују и ове две творенице, које су настале од изворних *Tramproscasy* и *Tramptania* компромисном трансморфемизацијом, тј. додавањем спојног вокала и суфиксоида *-крайија/-манија*. Док први суфиксоид има релативно неутрално значење ('владавина'), те конотативна маркираност новостворене лексеме зависи од основе са којом је комбинован, други је сам по себи негативно обојен ('претерана љубав, опседнутост неким/нечим'). Међутим, тек на основу ко-текста у новинском прилогу можемо утврдити њихово прецизно значење. Аутор наслова у 7 (а) користи именицу *шрампокрайија* да опише ситуацију у којој би запошљавањем чланова породице у администрацији Трамп могао несметано да влада државом, док се *шрампоманија* у 7 (б) односи на изборну 'грозницу' међу Московљанима који су претежно мишљења да је он бољи избор од Клинтонове. Овим сложеницама се постиже сензационалистичко пласирање информација у насловима.

У корпусу је активна и композиција са префиксоидом *евро-* у лексемама *евроенџуијазам*, *евроенџуијаст* и *евроностјалџичар*, илустрованим у примеру (8):

- (8) а. Грци су убедљиви шампиони евроскептицизма (71 одсто), док је евроен-тузијазам Србије негде између Велике Британије и Француске (42 одсто) (П, 11. 6. 2016.)

б. Коначно, [...], није без значаја ни чињеница да су, насупрот Фаражу и Борису Џонсону, који су пројекту „брегзита” били посвећени и привржени „до коске”, стајали Дејвид Камерон и Џереми Корбин, за које баш и не би могло да се каже да су страсни и безрезервни „евроентузијастичари”. (П, 29. 6. 2016.)

в. За евроносталистичаре процес отрежњења још траје. Сведоци смо још једне одлично урађене британске драме. Само немамо дугме за паузу. Фунта пада, падају оставке. (П, 28. 6. 2016.)

Као и претходне јединице, ’евро неологизми’ су директни еквиваленти енглеских *euroenthusiasm*, *euroenthusiast* и *euronostalgic* (п.), тј. настали су слагањем страног префиксоида са пунозначном основом. Извршена је компромисна трансморфемизација у првим двома лексемама и потпуна у последњој. Анализа новинских садржаја показује да су семантички повезане јер су мотивисане Брежитом, али и да им је значење специфично зато што описују однос појединих британских државника и других европских земаља према ЕУ. Лексеме *евроентузијазам* и *евроентузијастичар* означавају отворено позитиван став према институцијама ЕУ, док се *евроносталистичар* односи на оне који жале за изгубљеним чланством и пољубљеним вредностима саме заједнице. У декодирању појмовног садржаја знатан удео има префиксоид, који чини композитно значење новонастале јединице готово транспарентним и преноси комуникативни фокус и прагматички ефекат на основу. Намерном употребом оваквих неологизама у новинарском дискурсу именују се стране у датом друштвено-политичком питању и тиме посредно доприноси поларизацији јавног мњења.

У забележеним изведеницама присутни су како страни тако и домаћи афикси. У примеру (9) илустрована је употреба лексема *шрампиизам*, *шрампиизација* и *шрампиовање*, које су деривирани суфиксацијом:

(9) а. „Трампов очекивани говор није разочарао. Председник је изнео неколико ставова који могу бити описани само као Трампиизам. Није уобичајен манир да председник САД назове председника друге државе ’рекеташем’, као и да запрети да ће потпуно уништити Северну Кореју”, наводи Книг. (Б, 20. 9. 2017.)

б. Француски премијер Мануел Валс написао је „Француска је јака” и осудио „трампиизацију” дела француске деснице после напада, оценивши да користи говор мржње тог милијардера. (ВН, 29. 7. 2016.)

в. Трамп није први богаташ који жели да постане национални лидер, али без сумње много успешније од претходника експлоатише фрустрације једног дела америчких бирача, [...]. Можда се на крају неће докопати Беле куће, али и то што је стигао доведе довољан је доказ да је Америка ово „трамповање” – заслужила. (П, 7. 3. 2016.)

Лексема *шрампиизам* у значењу ’идеологија и реторика Д. Трампа’ настала је додавањем суфикса страног порекла *-изам* на властиту именицу, а потом је на основу ње суфиксом *-(из)ација* добијена *шрампиизација* која описује процес трансформације друштвено-политичких и економских односа у САД и глобално под утицајем неконвенционалне филозофије новоизабраног председника. Адаптиране су компромисном трансморфемизацијом од енглеских еквивалената *Trampism* и *Trumpisation*. Трећа реплика, именица *шрампиовање*, деривирана је домаћим сложеним суфиксом *-овање* и синоним је претходној лексеми. Настала је од глаголске именице *Trumping* заменом страног суфикса истог значења и функције у процесу потпуне трансморфемизације. Реченице у примеру (9) показују да ове јединице

имају негативно значење јер именују појаве које се концептуализују као несмотрене или штетне по стање у свету. Међутим, пошто су у питању инстант нелогизми, чија семантика није фиксирана, њихова конотативна маркираност има и хумористички потенцијал. Зато се могу користити у насловима као у (10), где је предмет подсмеха Трампова добро позната физичка одлика:

- (10) ТРАМПОВАЊЕ Мачке добиле нову фризуру по узору на америчког тајкуна (Б, 15. 7. 2015.)

Следећу подгрупу чине изведенице у којима је реализовано значење 'присталица одређеног учења, покрета, особе' и то су *бреџитшовац*, *шрамповац*, *клиншонованец*, *сандерсованец*, *бреџитшиш* и *шрамписиш*. Илуструјемо примером (11):

- (11) а. Вест да ће британски пасоши опет, након што 2019. напусте ЕУ, уместо досадашње црвене, бити плаве боје, с радошћу је примљена међу брегзитовцима за које је ово питање важан симбол суверенитета. (П, 25. 12. 2017.)
б. „Трамповци“ против „Клинтоноваца“ за „Блиц“: Она је корумпирана! Он је насилник! (Б, 9. 11. 2016.)
в. Њујорчанин дели странку на трамписте и традиционалисте, при чему су првом табору пришли и поједини врло истакнути чланови естаблишмента попут гувернера Њу Џерсија Криса Кристија. (П, 3. 3. 2016.)

У извођењу ових лексема продуктиван је домаћи сложени суфикс *-овац*, док *-аш* и страни суфикс *-истиш*, иако су генерално активни у творбеном систему српског језика (Клајн 2003: 68, 242), броје по једну. Адаптиране су према обрасцу изворних неологизама *Brexiter/Brexiteer*, *Trumper*, *Clintoner/Clintoneer*, *Sanderser* и *Trumpist* тако што је додавањем суфикса на властиту именицу извршена компромисна трансморфемизација у *шрамписиш* и потпуна у осталим. Осим што деле дистинктивне семантичке компоненте јер именују присталице Брежита и трију председничких кандидата, међу њима су нарочито вредни пажње парови *бреџитшовац/бреџитшиш* и *шрампованец/шрамписиш*. Будући да су производ убрзане лексикогенезе, не могу се још увек уочити њихове конотативне разлике, али постоји могућност да се у процесу лексикализације оне постепено развију. То би пружило додатни увид у допринос ових функционално сродних суфикса значењу изведеница, а и ближе одредило њихову продуктивност у савременом српском језику.

Поједине основне и изведене именице послужиле су и као творбени материјал за даљу деривацију, те смо забележили придеве *бреџитшишки*, *шрамписишки*, *бреџитшовски* и *шрамповски* у примеру (12) и глаголе *бреџитшовавши* и *шрамповавши* у (13):

- (12) а. Судећи по овим првим знаковитим порукама, Борис Џонсон ће кормило брегзиташког брода морати да препусти жени. (П, 6. 9. 2016.)
б. Десничарски део Србије већ неко време сања влажне трампистичке снове. (П, 15. 2. 2017.)
в. На запањујуће трамповски начин, сам председник Вилсон је помогао да се посеје семе сумње према свему немачком. (Б, 7. 10. 2017.)
(13) а. Лидер лабуриста је рекао да је Турнбул „сам себе брегзитовао“, као и да је премијер „Дејвид Камерон јужне хемисфере“. (Б, 4. 7. 2016.)
б. Неки корисници Инстаграма су „трамповали“ и заморце. (Б, 15. 7. 2015.)

Адаптирани су на основу изворних лексема *Brexit* (n./v.), *Trump* (n./v.) и *Trumpian* потпуном трансморфемизацијом, односно додавањем придевских суфикса *-ски* (*-ици/-чки*) и *-овски* и глаголског *-оваћи*. Придеви су употребљени у значењу 'који се односи на X, који је карактеристичан за X', а због полисемне структуре суфикса интерпретација глагола зависи од ко-текста. На основу анализе новинских прилога може се закључити да они имају првенствено пејоративно значење, тј. да *бреџитиоваћи* описује несмотрено поступање аустралијског премијера у сазивању превремених избора, попут Камерона у британском референдуму, а да се *шрамповићи* односи на тренд сређивања кућних љубимаца да личе на Трампа. Ови придеви и глаголи потврђују да, и када су у питању необичне или позајмљене јединице, развијени систем српског језика може несмотрено да активира своје продуктивне деривационе механизме.

Осим суфиксацијом, неологизми мотивисани двома темама изведени су и додавањем префикса, првенствено страних *пост-*, *про-* и *анти-*, у чему се такође уочава посредни утицај енглеског језика. Лексеме које се граде по том обрасцу су *постистинина* и њене изведенице *постистининић* и *постистининићост*, затим *постичињеничић*, *постбреџитовски*, *пробреџитовски*, *прошрамповски* и *антишрамповски*. Илуструјемо примером (14):

(14) а. Ту је и Дејвид Камерон, оксфордски ђак који се наводно залагао заостанак земље у ЕУ, али је годину дана пре тога избеглице из ратних зона упоредио са инсектима који у „ројевима” надиру у његову земљу. Ту су наравно Хилари Клинтон и Доналд Трамп, шампиони постистините ере. (П, 19. 11. 2016.)

б. Лаже се све безочније, тако да неки теоретичари већ говоре о „постчињеничној ери”: да већ живимо у свету у којем је истина – нешто што је доказиво неспорно – све мање битна.

[...] У демократији која се намеће као модел за угледање – Америци, председнички кандидат републиканаца Доналд Трамп по неку лаж је, [...], изговарао сваких пет минута. (П, 29. 8. 2016.)

в. Британски медији, на челу са пробреџитовски настројеним „Експресом”, пишу како је Европска унија „постала толико очајна да моли балканске државе да јој се придруже”, [...]. (Б, 10. 3. 2017.)

г. Иза „антишрамповског досијеа” о наводној повезаности актуелног шефа Беле куће са Русима стоји истрага коју је, [...], финансирала његова демократска ривалка Хилари Клинтон. (ВН, 25. 10. 2017.)

Лексеме су настале превођењем кованица *post-truth* (n./adj.)⁷ и *post-factual* и потпуном трансморфемизацијом придева *post-Brexit*, *pro-Brexit*, *pro-Trump* и *anti-Trump*. Социolingвистички контекст у којем се употребљене и семантика префикса чине денотацију формираних јединица јасном, што је у складу са информативном функцијом новинарског извештавања. Са друге стране, прагматичко-стилска маркираност чини ове префиксе језичким средством креирања специфичног и, у случају *про-* и *анти-*, бинарног друштвено-политичког универзума, те се тако испуњава и перлокутивна функција тог типа дискурса.

Последње забележене лексеме јесу *шрамикер* и *шрампица* у примеру (15):

⁷ Иако је *post-truth* први пут употребио драмски писац Стив Тешић 1992. године, њену српску реплику *постистинина* сматрамо неологизмом новијег датума јер је постала релевантна тек у контексту Бреџита и америчких председничких избора. Доступно на: <<http://www.politika.rs/sr/clanak/Колумна-недеље/Стојане-куме-постистините-ере>>. 9. 5. 2019.

(15) а. Уколико овај предлог прође, врло је вероватно да ће га многи звати „Трампер“, што се Републиканцима не допада јер сматрају да се на тај начин тај закон превише везује само за њега. (Б, 9. 3. 2017.)

б. Некадашња репортерка из Холивуда Тони Холт Крамер ватрени је обожаваалац Доналда Трампа. Своје истомишљенице окупила је у групи „Трампете САД“. Жене из високог друштва, попут ње саме, воде активну кампању у нади да ће Трамп ући у Бели кућу. (Б, 6. 9. 2016.)

Посуђене су изоловано и адаптиране компромисном трансфонемизацијом и трансморфемизацијом од изворних еквивалената *Trumpcare* и *Trumpette*. Прва се односи на систем здравственог осигурања који Трамп настоји да имплементира у САД, алудирајући на реформе пређашњег председника (*Obamacare*), а друга именује жене присталице овог кандидата. За читаоце који немају знање енглеског језика, њихово значење није у потпуности јасно на основу облика и ко-текста, те је потребно упослити енциклопедијско знање како би се дошло до одговарајуће интерпретације. Зато је код појединих енглеских речи које надиру у српски битно размислити о оправданости позајмљивања и, као што Драгићевић (2016: 142–143) истиче, значају изналажења прихватљиве и уклопљиве нове јединице као адекватног преводног решења у процесу лексичког нормирања.

5. Закључне напомене

На основу изложене анализе закључујемо да се у посуђивању стране лексике која је настала у социolingвистичком контексту изласка Велике Британије из ЕУ и председничких избора у САД најчешће врши компромисна адаптација на морфофонолошком плану и да формиране јединице испољавају нулту семантичку екстензију јер именују нове појмовне садржаје у двама језицима. У условима појачане лексикогенезе утицај енглеског види се у томе што се у српском могу активирати творбени механизми слабије продуктивности, попут сливања, али и да позајмљене лексеме могу даље градити деривациона гнезда према устаљеним обрасцима. Резултати истраживања, иако временски и тематски ограничени, пружају додатни увид у процес хибридикације лексикона, њене последице по стабилизацију лексичке и ортографске норме, као и продуктивност комбинованих творбених модела у формирању нових кованица. Јединице са страним афикс(оид)има потврђују већ уочену тенденцију ка експанзији таквих елемената и самим тим интернационализацији лексике српског језика (Ђорић 2008: 117–119), а како је забележено највише именица, може се закључити да је хибридикација присутна првенствено на номинативном нивоу.

Ове инстант неологизме карактерише нестандардност, економичност и стилскаекспресивна маркираност, због чега су као речи субјективне оцене корисно средство у језику новинарства. Стилски ефекат и економичност постигнути су нестандардним хибридниим обликом и контекстом употребе, те се у њима огледа семиотички аспект новинарског извештавања. Пошто се у овом тренутку не може утврдити њихов статус, тј. да ли су пуноправни неологизми, оказионализми, варваризми или који други лингвистички ³-изми, ваљало би у будућим дијахроним и синхроним истраживањима усредсредити се на степен њихове лексикализације. Такође, с обзиром на то да је за тумачење лексема неопходно енциклопедијско и знање енглеског, било би добро испитати ставове говорника српског језика о значењу и (не)оправданости њихове употребе. Није извесно да

ће ови инстант неологизми наћи потпору у стандардној језичкој пракси, али њихов идеолошки потенцијал лежи управо у конструисању посебног новог говора Брегзита и Трампоманије у савременом новинарском дискурсу постистине.

Извори

Блиц, <<https://www.blic.rs/>>. 1–30. 4. 2019.

Вечерње новости. <<https://www.novosti.rs/>>. 1–30. 4. 2019.

Политика. <<http://www.politika.rs/>>. 1–30. 4. 2019.

Речник српскохрватскога књижевног језика, I–III, Нови Сад – Загреб: Матица српска – Матица хрватска, 1967–1969, IV–VI, Нови Сад: Матица српска, 1969–1976.

И. Клајн, М. Шипка, *Велики речник српских речи и израза*, Нови Сад: Прометеј, 2008.

Д. Шипка, *Велики енглеско-српски речник*, Нови Сад: Прометеј, 2014.

С. Ристић, Ж. Симић, В. Поповић, *Енциклопедиски енглеско-српскохрватски речник*, I–II, Београд: Просвета, 1956.

Литература

Бугарски 2013: Р. Бугарски, *Сармагедон у Месопотаманији: Лексичке скривалице*, Београд: Библиотека XX век.

Ђорић 2008: Б. Ђорић, *Творба именица у српском језику (одабране теме)*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.

Драгићевић 2016: Р. М. Драгићевић, О речима године и лексичком планирању српског језика, у: С. Танасић (ред.), *Зборник Института за српски језик САНУ*, III, Српски језик и актуелна питања језичког планирања, Београд: Институт за српски језик САНУ, 137–145.

Филиповић 1986: Р. Филиповић, *Теорија језика у контакту: Увод у лингвистику језичких додира*, Загреб: Југославенска академија знаности и умјетности – Школска књига.

Кавгић 2013: А. Кавгић, Неологизми и новији колоквијализми у серији *Пријатељи* и поступци њиховог превођења на српски – анализа паралелног корпуса, у: И. Живанчевић Секеруш (ред.), *Зборник радова са Шестог међународног интердисциплиинарног симпозијума Сусрети култура*, књ. II, Нови Сад: Филозофски факултет, 801–811.

Клајн 2002: И. Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*, Први део: Слагање и префиксација, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ, Нови Сад: Матица српска.

Клајн 2003: И. Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*, Други део: Суфиксација и конверзија, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ, Нови Сад: Матица српска.

Матјело 2013: E. Mattiello, *Extra-grammatical Morphology in English: Abbreviations, Blends, Reduplicatives, and Related Phenomena*, Berlin: De Gruyter Mouton.

Милер 2014: D. Gary Miller, *English Lexicogenesis*, Oxford: Oxford University Press.

Младенов 1980: М. Младенов, *Новинарска стилистика*, Београд: Научна књига.

Мршевић Радовић 2005: Д. Мршевић-Радовић, Језичка култура и чистота језика (II), у: *Научни скуп слависта у Вукове дане*, 34, Терминолошка стандардизација

- лингвистичког описа савременог српског језика (3), Београд: Међународни славистички центар на Филолошком факултету, 263–278.
- Оташевић 1994: Ђ. Оташевић, Разграничење околионализма и неологизама, у: *Научни скуп слависта у Вукове дане*, 22, Београд: Међународни славистички центар на Филолошком факултету, 251–255.
- Прћић 2005: Т. Прћић, *Енглески у српском*, Нови Сад: Змај.
- Ристић 2009: С. Ристић, Неке најновије појаве у развоју лексике српског језика (на примеру твореница са префиксима *не-* и *анти-*), у: *Научни скуп слависта у Вукове дане*, 34, Развојни процеси и иновације у српском језику (1), Београд: Међународни славистички центар на Филолошком факултету, 27–41.
- Томић, Баџић 2018: Г. Томић, М. Баџић, Механизми творбе енглеских сливеница које се односе на излазак Велике Британије из ЕУ и председничке изборе у САД, у: М. Ковачевић (ред.), *Зборник радова са IX научног скупа младих филолога Србије Савремена проучавања језика и књижевности*, књ. I, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 83–93.
- Тошовић 2002: Б. Тошовић, *Функционални стилови*, Београд: Београдска књига.
- Штрбац, Штасни 2014: Г. Штрбац, Г. Штасни, Именички англицизми на *-инг* у српском језику, Нови Сад: *Зборник Мајнице српске за филологију и лингвистику*, LVII/2, Нови Сад, 101–113.

THE NEWSPEAK OF BREXIT AND TRAMPOMANIA IN A WORLD OF POST-TRUTH: MORPHOPHONOLOGICAL ADAPTATION OF EXPRESSIVE INSTANT NEOLOGISMS IN SERBIAN NEWS DISCOURSE

Summary

The paper presents an analysis of structural and semantic features of neologisms motivated by the UK's exit from the EU and the presidential elections in the USA (e.g. *Brexit*, *Trampomania*). The research is aimed at determining the morphophonological adaptation models of these items in the process of extensive lexical borrowing from English in Serbian newspaper articles. Basing our findings on qualitative analysis, we conclude that new lexis coined in the given sociolinguistic context is most frequently adapted by partial transphonemisation and transmorphemisation. The results of the research provide further insight into the process of lexicon hybridisation, primarily at the nominal level, its consequences for the stabilisation of lexical and orthographic norms, as well as the productivity of combined formation models in creating novel coinages in Serbian. These instant neologisms are characterised by a non-standard, composite form and stylistic markedness, which makes them a creative means of expressing subjective evaluation in journalistic language. Although it's unlikely they will become fully established in standard language practice, their ideological potential lies in constructing a specific newspeak in the contemporary news discourse of post-truth.

Key words: neologism, morphophonological adaptation, lexical borrowing, lexicon hybridisation, expressiveness, news discourse

Milica S. Bacić

Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
Зборник радова са XIV међународног научног скупа
одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
(25–27. октобар 2019)

Књига I

ЕКСПРЕСИВНОСТ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Лектура и коректура

Тамара Лутовац Казновац

За издавача

Зоран Комадина, редовни професор
декан Филолошко-уметничког факултета

Технички уредник

Стефан Секулић

Штампа

Филум, Крагујевац

Тираж

150

ISBN

ISBN-978-86-80796-62-8

811.163.41'38(082)
811.163.41'373(082)
811'38(082)
82.09:81(082)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Српски језик, књижевност, уметност (14 ; 2019 ; Крагујевац)

Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са XIV међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (25 - 27. X 2019). Књ. 1, Експресивност у српском језику / уредници Милош Ковачевић, Јелена Петковић. - Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2020 (Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет). - 411 стр. : илустр. ; 24 cm

Тираж 150. - Стр. 5-7: О трокњижу са XIV Међународног научног скупа Српски језик, књижевност, уметности / Уредништво. - Стр. 9: О лингвистичкој свесци XIV Међународног научног скупа српски језик, књижевност, уметност / Уредници. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-80796-62-8

а) Српски језик -- Стилистика -- Зборници б) Српски језик -- Лексика -- Зборници в) Страни језици - - Стилистика г) Књижевност -- Језик -- Зборници

COBISS.SR-ID 28360713